

Fuglefaldet ved de danske Fyr.

Udtog af et Foredrag.

Af CHR. KRÜGER.

Studiet af Fuglenes Træk hører til de mest interessante, men ikke altid lige lette Opgaver indenfor Ornithologien. Ved Iagttagelser i Naturen kan man skaffe sig Oplysninger om det Fugletræk, der foregaar om Dagen, for det hører jo ikke til de sjældne Oplevelser i Træktiderne at se trækkende Fugle; de kan ses i alle Egne af Landet, men bedst ved Kysterne, for naar man her ser f. Eks. Landfugle flyve ud over Vandet, længere og længere bort for til sidst at forsvinde, saa kan man ikke være i Tvivl om, at det er Fugle paa Vandring.

Imidlertid trækker den største Del af vore Fugle om Natten, og det er forbundet med langt større Vanskelighed at komme til Klarhed over det natlige Fugletræk. Blandt Nattens Vandrefugle er alle vore smaa insektædende Sangere, Droslerne, Fuglekonger, Lærker, Stære, Finker samt vistnok alle vore Vadefugle og Ænder. Nu maa man ikke opfatte det paa den Maade, at disse Fugle kun trækker om Natten, for det er jo Tilfældet, at baade Lærker, Stære, Finker, Vadere og Ænder udmærket kan trække om Dagen. — Ved Iagttagelser i Naturen kan man kun faa et Indtryk af det natlige Fugletræk ved at lægge Mærke til de Forskydninger, der foregaar indenfor Fuglebestanden, og naar f. Eks. et Markhegn en Dag vrimer med Rødstjerte eller Brogede Fluesnappere, eller et lille Krat myldrer af Fuglekonger eller med Løvsangere, og de er væk Dagen efter, ja saa kan man slutte sig til, at Fuglene er trukket videre i Nattens Løb. Kun de Fuglestemmer, som undertiden høres, røber det natlige Fugletræk. Man kan jo baade Foraar og Efteraar høre Lærkens Flyveskrig eller Stemmer af Sangdrossel, Vindrossel eller Solsort. De fleste af de smaa Sangfugle trækker tavse, og man kan aldrig ved at lytte til Fuglestemmerne en Træknat skaffe sig Oplysning om disse Fugles Træk. Derimod røber Vadefuglene sig med deres Stemmer, og blandt Nattens Stemmer er det muligt at skelne Hjejler, Strandkader, Klirer, Spover, Ryler og undertiden Maager og

Terner, og blandt Ænderne kan man genkende Stemmer af Pibeænder, Havlitter, Sortænder og Knortegæs. Selv for den, der er i Stand til at genkende de forskellige Fuglestemmer, lyder det natlige Fugletræk helt betagende, og det er ikke underligt, at Nattens Fugletræk har sat Fantasien i Bevægelse og i tidligere Dage givet Anledning til Sagn om vilde Jægeres Jagt i Nattens Mørke. Bedst kendt er jo „Kong Volmers vilde Jagt“, men mangan en Egn har haft sin vilde Herremand, der førte et saadant Liv, at man ikke troede, at han vilde kunne finde Ro i Graven, men at han med Svirebrødre og Svende paa pustende Heste og ledsaget af glammende Hunde jog gennem Natten. I Fuglenes Stemmer og Vingernes Susen mente forskræmte Folk at genkende Menneskers og Dyrs forpustede og anstrengte Stønnen og Jagthundenes Gøen. Det hører nu til Sjældenhederne at opleve den vilde Jagt, — jeg har mange Gange hørt Stemmer af Drosler, Spover, Klirer og Sortænder (Gyvfugle), men jeg har kun én Gang oplevet et stærkt natligt Træk, og det var den 16. April 1936. Jeg var kommet ret sent hjem, og da jeg var ved at gaa til Køjs, blev jeg opmærksom paa et Virvar af Fuglestemmer fra den disede og taagede Foraarsnat. Luften gav formelig Genlyd under Skrigene fra Rødben, Tinksmøde, Stor- og Smaaspover. Undertiden var en af Arterne saa dominerende, at den overdøvede de andre. I en halv Time laa jeg i mit Vindue og lyttede til dette Virvar af Stemmer, saa hørte Stemmerne efterhaanden op, og jeg kunde komme i Seng.

Man hører jo oftest Beretninger om natligt Fugletræk fra Byer og fra Fyr. At Fugletrækket høres over Byerne kan skyldes 2 Ting; for det første at der i Byerne boer Mennesker, som er i Stand til at lægge Mærke til Trækket, og for det andet, at Byernes Lys tiltrækker Fuglene. Der foreligger flere Iagttagelser, som bekræfter, at man især over Byer har Lejlighed til at høre det natlige Fugletræk, fordi Fuglene samtidig med at Lyset tiltrækker dem ophidses ved at komme ind over Lysene, og derfor lader deres Stemmer lyde. Fra flere Sider bekræftes det, at man ikke hører noget Fugletræk i mørke Egne, og interessant forekommer det mig, at man aldrig lægger Mærke til noget Fugletræk ved Rossitten. Der har man en Iagttagelseshytte „Ulmenhorst“ ude i Klitterne, fjernt fra Byer

og Fyrtaarne, og til Trods for at Fugletrækket om Dagen er stort og til Tider enormt, kan man ikke konstatere noget naturligt Fugletræk.

Ved at lytte til Fuglestemmerne fra den mørke Nat kan man faa et Indtryk af, hvorledes Trækket foregaar; Spover og Gyvfugle synes at trække i ret tætte Flokke, medens Sangdrosler, Vindrosler og Solsorte gør Indtryk af at trække i mere løse Smaaflokke eller enkeltvis. Jeg er ikke sikker paa, om de Stemmer man hører har til Hensigt at holde sammen paa Flokkene, men jeg er mere tilbøjelig til at tro, at Stemmerne kun er Flyveskrig, der har samme Karakter som de Stemmer man hører om Dagen, og som undertiden kan tydes som Advarsel eller Tegn paa Ophidselse, men kun sjældent som Middel til Sammenhold.

Det er selvfølgelig kun faa og spredte Iagttagelser, der kan gøres med Hensyn til det natlige Træk; bortset fra Stemmerne kan man en enkelt Gang være heldig og se et Glimt af en lavtflyvende Fugl i Skæret af en Lygte, men man vilde ikke besidde mange Oplysninger om dette Træk, dersom man ikke havde faaet Hjælp fra Fyrtaarne og Fyrskibe. I taagede, disede, overskyede, ofte regnfulde Nætter virker Fyrenes Straaler dragende paa de trækkende Fugle; de drages mod Fyrets Lys paa samme Maade, som Møl drages mod en tændt Lampe. Fuglene forholder sig forskelligt ved Fyrene, alt efter Vejrets Beskaffenhed den paagældende Nat; undertiden flyver Fuglene med en saadan Fart mod Glasset, der beskytter Linsen, at de dræbes, eller de flager sig ihjel mod Glasset og omkommer paa denne Maade. Det er disse dræbte Fugle — Fyrfluglene — som giver os værdifulde Oplysninger om det natlige Fugletræk. I 1879 begyndte man i England systematisk at indsamle de fyrfaldne Fugle, og Danmark og andre evropæiske Lande fulgte snart efter. De fleste Steder nøjedes man dog med Oplysninger, der kunde faas fra Fyrpersonalet, og i intet Land har Indsamlingen af fyrfaldne Fugle været ordnet saa systematisk som her i Landet. Her er det gennem Regeringen blevet ordnet paa den Maade, at Fyrpersonalet indsender de faldne Fugle til Zoologisk Museum sammen med Oplysninger om Vejrets Beskaffenhed den paagældende Nat, og siden 1885 er der hvert Aar udgivet en Beretning om Fuglefaldet ved Fyrene. Oprin-

delig blev denne Beretning udarbejdet af Professor CHR. LÜTKEN, siden af Cand. mag. OLUF WINGE og efter dennes Død af Broderen Viceinspector HERLUF WINGE og siden 1911 af Museumsinspektør R. HØRRING, og i Aarenes Løb er der samlet et umaaeligt Materiale til Belysning af Fuglenes Træk.

Jeg var ikke gammel som Ornitholog, da jeg første Gang fik Kendskab til de fyrfaldne Fugle. Jeg havde det Held i mine Drengenaar at høre til en Kreds af Hellerupdreng, der kom nede hos gamle HERLUF WINGE. Nu er det efterhaanden en Del Aar siden WINGE døde, og der er kun faa til Stede her i Aften, der har kendt ham, men de vil forstaa, at jeg regner Venskabet med WINGE til mine bedste Minder. WINGE var et sjældent fint Menneske, en fremragende Videnskabsmand og en dygtig Ornitholog og Fugleven. WINGE's Villa laa ud til Stranden, og han havde købt en tilstødende Grund, som han lod ligge hen som et lille Reservat, hvor Plante- og Dyreverdenen fik Lov at passe sig selv, og det var et forbavsende Antal Fugle, man i Aarets Løb fik Lejlighed til at se i WINGE's lille Reservat; men han nøjedes ikke med at lære os Fuglene at kende der, og jeg har mange gode Minder fra Ture til Søborg Mose, Gentofte Sø og Dyrehaven. Undertiden havde WINGE Pakker med hjem til os, Pakker med fyrfaldne Fugle. Der var Lærker, Stære, Bogfinker, Sangdrosler, Vindrosler og Solsorte eller Rødhalse, og hvis en eller anden havde gjort sig særligt fortjent, kunde der vanke en Vandrikse. Disse Fugle fik vi til at udstoppe eller skelettere. Nu er det ikke let at udstoppe en lille Fugl, og jeg snød og præparerede mine med Formalin, men det er en daarlig Præpareringsmetode; Fuglene blev underlig flade paa Ryggen og fik Top paa Hovedet, og da der til sidst gik Møl i dem, medens jeg var i Udlandet, blev de smidt væk.

Der gik mange Aar, inden jeg fik Lejlighed til selv at komme til et Fyr en Træknat, men i Efteraaret 1938 og Foraaaret 1939 har jeg haft Lejlighed til at aflægge nogle Besøg paa Stevns Fyr, som er det Fyr i nogenlunde Nærhed af København, der viser størst Fuglefald. Mit første Besøg fandt Sted d. 9. Oktober 1938; det havde været mørkt og regnfuldt Vejr hele Dagen, og mine Kammerater og jeg mente, at der maatte være Chance for at faa noget at se paa Fyret. Des-

værre klarede Vejret op, medens vi kørte derned, og da vi ankom til Fyret, var det nærmest maaneklart, og vi saa ikke andre Fugle ved Fyret end en Vindrossel, der holdt os med Selskab, og jeg tror ikke, at jeg nogensinde har været saa glad for en Vindrossel, som for denne ene Fugl. Undertiden hørte vi Stemmer af trækkende Vindrosler, Sangdrosler og Solsorte, men de kom ikke ind til Fyret, og Turen var med andre Ord temmelig mislykket. Den 28. Oktober telefonerede Fyrpersonalet til mig ved 18-Tiden, at der var Fugle om Fyret, og jeg fik alarmeret nogle Venner og tog derned. Da vi Kl. 24 kom til Fyret, kunde vi straks se en Del Smaaafugle, der i Straalerne kredsede om Fyret, og i de 3 Timer, vi opholdt os ved Fyret, var der ca. 20—30 Rødkælke og 10—12 Fuglekonger, som holdt til paa Gelænder og Gesims omkring Fyret, og det lykkedes os at faa en Del af dem ringmærkede. En enkelt Fuglekonge var blevet dræbt, dog ikke ved at flyve mod Lanteren, men man var kommet til at træde paa den. Foruden de Fugle, som holdt til ved Fyret, kredsede en Del om Fyret, og nu og da kom en Lærke eller en Vindrossel ind til Fyret for hurtigt at trække videre igen. Til Trods for at det ikke var nogen stor Trækraften, fik vi dog et udmærket Indtryk af, hvad der sker ved et Fyr en Træknat. Endelig gjorde jeg igen et Forsøg paa at faa en Træknat at se, da jeg d. 3. April 1939 igen tog til Stevns Fyr sammen med nogle Kammerater, og denne Nat var Vejret ideelt for Fugletræk ved Fyret; det smaaregnede og var til Tider diset eller taaget, men desværre havde Fyret Sirenen i Gang, da vi kom derned, og det skræmmede selvfølgelig Fuglene bort. Skønt Sirenen med Afbrydelser vedblev at være i Gang hele Natten, fik vi dog et ganske godt Udbytte af dette Besøg. Der kom desværre ingen Fugle ind til Fyret, muligvis var Sirenen Skyld heri, men alligevel blev det den mest interessante Træknat, jeg har oplevet, for der var Masser af trækkende Fugle i Luften omkring Fyret, mest Vindrosler og Sangdrosler, som hørtes uafbrudt, men ogsaa Solsort, og to eller tre Gange snerrede en Misteldrossel, og desuden hørtes Pibeænder, Strandkader, Rødben, Præstekraver, Storspøver og Viber. Der skal maaske en JOHANNES V. JENSEN til at skildre en Fuglenat paa et Fyr, for i Virkeligheden er det fantastisk, hvad man oplever. Fug-

lene dukker op af det kulsorte Mørke, som omgiver Fyret, og naar Straalerne rammer dem, ser de ud, som om de gløder og ligner levende Gløder eller Gnister; ellers er de usynlige og kun Stemmerne høres. De forskellige Arter reagerer som sagt forskelligt overfor Lyset; nogle sagtner Farten og ser lidt paa det og flyver saa videre, andre kredser en Tid omkring Fyret, inden de flyver videre ud i Mørket; andre sætter sig paa Fyrets Omgang eller foran Ruderne og stirrer mod de regnbuefimrende Linser, medens andre arbejder for at komme ind til Lyset, ofte saa fantastisk, at de flagrer sig ihjel, andre kan med fuld Fart flyve mod Ruderne og falder saa dræbte ned, og Ænder kan komme med en saadan Fart, at de knuser Ruderne og selv bliver helt sønderrevet. I de store Træknætter er det Skyer af Fugle, der omgiver Fyr og Fyskibe, og der er Nætter, hvor der ved Fyrene er dræbt Fugle i tusindvis. Paa Fyrskibene flyver de mod Master og Tovværk, og kan flyve saadan imod, at det synger i hele Skibet. Mange af disse Fugle lemlæstes kun, falder i Vandet og drukner eller flagrer ind over Klitter og Hede omkring Fyrene. Navnlig tidligere var Befolkningen omkring et Fyr ivrige Tilskuere til Fugletrækket ved Fyret, idet den gjorde Jagt paa de Fugle, der faldt udenfor Fyrets Grund, og i en af Tidsskriftets første Aargange findes en Skildring af saadan en Træknat ved Hanstholm Fyr, hvor navnlig Fiskerdrengene gjorde store Fangster.

Det er selvfølgelig ikke alle de fyrfaldne Fugle, som havner paa Zoologisk Museum, idet som sagt en Del gaar tabt paa forskellig Maade, men gennem Indsendelserne til Museet faar man dog Materiale i Hænde, der i nogen Grad tillader en Bedømmelse af Fugletrækket.

Siden 1885 er ialt 187 af vore Fugle faldet ved Fyrene, og disse Fuglearter har i højst forskelligt Antal været repræsenterede blandt de dræbte Fugle. Det er især Lærker, Drosler og Stære, der falder ved Fyrene, og der er Aar, hvor disse Fugle er omkommet i tusindvis. Undertiden bliver navnlig disse Fuglearter ramt af Katastrofer, og der er Nætter, hvor der kan noteres Massefald paa mange Hundrede ved enkelte Fyr. Massefaldene skyldes ikke alene meteorologiske Forhold, men ogsaa at der den paagældende Nat foregaar et usædvanligt stærkt Træk. Massefaldene er derfor afhængige af Vejr-

forholdene i de Omraader, hvor Fuglenes Opbrud har fundet Sted. De fleste Arter falder dog i langt mindre Antal, og for adskillige Arters Vedkommende er Antallet af dræbte Fugle hurtigt talt; som Eksempel kan jeg anføre, at fra 1886 til 1923 er der faldet ca. 20.000 Lærker, 15.000 Drosler, 6.000 Stære, 1200 Rødstjerte, 4.000 Rødhalse, 918 Kvækere, 375 Bogfinker, 65 Graasiskener, 14 Grønirisker og 3 Korsnæb, saa man vil se, hvor forskelligt Fuglene falder ved Fyrene.

Fuglefaldet veksler meget stærkt fra Aar til Aar; undertiden er det nede paa 5—600, men som Regel viser Fyrberetningerne et Tal paa fra 1000 til 3000 dræbte Fugle. Enkelte Aar som f. Eks. 1906, 1914 og 1924 har Antallet dog været oppe paa omkring de 10.000. Grunden til denne Forskel i Antallet paa fyrfaldne Fugle ligger først og fremmest i Vejret. Dersom det i Træktiderne er klart, godt Vejr, uden taagede, disede, regnfulde Nætter, falder der kun faa Fugle, og man faar altsaa kun faa Oplysninger om det natlige Fugletræk. Fordi Faldet ved Fyrene er saa afhængigt af de meteorologiske Forhold, er det nødvendigt at tage Faldene for en længere Aarrække i Betragtning, naar man vil benytte Faldene til Grundlag for en Undersøgelse af en Fuglearts Træk. Det enkelte Aars Fuglefald giver faktisk ikke andre Oplysninger, end at der de paagældende Nætter var lokale Betingelser for Fuglefald ved de respektive Fyr.

Der sker Fald ved Fyrene i saa godt som alle Aarets Maaneder. Januar viser et Fald af Lærker, Stære, Solsorte, Sjagere og enkelte andre Fugle. Det er selvfølgelig umuligt paa Grundlag af Faldene at udtale sig om Trækretningen, men for de fleste Fugles Vedkommende er Trækket i Januar sikkert sydvestgaaende. I Februar derimod kan man roligt sige, at man i hvert Fald i Maanedens sidste Halvdel staar overfor et Træk, der gaar mod Nordvest, og som vokser og naar sin Kulmination i Maanederne Marts og April. Sidste Halvdel af April viser aftagende Fald. Faldene fortsætter dog hele Maj igennem, men nu falder der aldrig store Mængder af Fugle. Juni og Juli viser saa faa Fald, at det nærmest er en Undtagelse, naar der nu og da falder en Stær eller en Vadefugl af en eller anden Art. Fra Slutningen af August begynder Fuglene igen at vise sig ved Fyrene, og Faldene vokser i Løbet af September for at kulmi-

nere i Oktober, som er den Maaned, der viser de største Fald. I Løbet af November tager Faldene igen af, og December viser kun faa saadanne, og nu er det igen Lærker, Stære og Drosler, altsaa de samme Fugle som falder i Januar, som omkommer ved Fyrene. Efteraaret bringer oftere end Foraaret Nætter med Slud og Skydække, altsaa netop de Forhold, der betinger Fuglefald, saa det er ikke underligt, at Faldene er størst paa denne Aarstid, og for de fleste af Fuglenes Vedkommende er Mængden af trækkende Fugle selvfølgelig ogsaa størst om Efteraaret, fordi Sommerens Tilvækst af Unger nu deltager i Trækket.

Nu er Spørgsmaalet, hvilke Oplysninger Fyrfaldene giver om Fuglenes Træk, og det er da først og fremmest, at man gennem Faldene er i Stand til at skaffe sig et Materiale, der giver et Billede af Trækkets Forløb. Man faar Oplysninger om, indenfor hvilke Yderpunkter en bestemt Fuglearts Træk foregaar, hvornaar Foreløberne indfinder sig, hvornaar Trækket naar sin Kulmination, om Fordelingen af Hanner og Hunner under Trækket, samt Oplysning om eventuel Forskel i Antallet af trækkende Fugle Foraar og Efteraar. Der er den store Fordel ved de Oplysninger, som Fyrberetningerne giver, at man er saa dejlig sikker paa, at Artsangivelsen er rigtig, fordi det drejer sig om døde Fugle, der er bestemt af Museets Embedsmænd. — Med andre Ord, man kan samle sig et Materiale, som paa fortræffelig Maade supplere de Oplysninger, man kan skaffe sig gennem Ringmærkninger og gennem Jagttagelser i Naturen. Naar det drejer sig om Fordelingen af Hanner og Hunner under Trækket, har man faktisk kun Fyrberetningernes Oplysninger at holde sig til, Ringmærkningerne giver ingen Oplysning herom, fordi Kønnen ikke lader sig skelne paa Ungerne i Reden. Kun naar de voksne Fugle fanges i Fælder, kan man her hente Oplysning om Kønnen, men det er jo langt fra alle Fugle, hvor Kønnen kan bestemmes paa den levende Fugl. Ligeledes er det vanskeligt for mange Arters Vedkommende at danne sig et Begreb om Forskellen mellem Foraars- og Efteraarstrækket, for selv den mest øvede Feltornitholog vil have vanskeligt ved at fortage blot nogenlunde sikre Optællinger af trækkende Smaafugle. Tænk for Eksempel, hvor vanskelig en Optælling af Løvsangere, Fugle-

konger eller Gærdesmutter vil være. Dersom man vil undersøge en Fugls Træk, er man nødt til i hvert Fald at hente sin Viden fra Ringmærkninger, Fyrfald og zootopografiske Undersøgelser.

Som jeg sagde før, afgiver det enkelte Aars Fyrfald næppe Materiale, som man kan benytte til en Undersøgelse af Fuglenes Træk, dertil er Fyrfaldene for tilfældige. Ved derimod at sammenstille Faldene for en længere Aarrække kan man, for de Arter der falder nogenlunde hyppigt, skaffe sig et Materiale, som tillader at se bort fra Tilfældigheder og Vilkaarligheder, og det er min absolutte Overbevisning, at dette Materiale virkelig viser et Billede af Trækket, der svarer til de faktiske Forhold. Der er selvfølgelig den Vanskelighed ved Fyrfaldene, at man kun faar Oplysning om de dræbte Fugle. Fyrpersonalets Skildringer af Iagttagelserne fra Fyrene giver i mange Tilfælde Oplysninger om de mægtige Fugleskarer, der som Snefnug kredser om Fyrene, eller sidder paa Gelænder og Rækværk. Det hænder ofte, at der en Nat er store Mængder af Fugle omkring et Fyr, uden at disse Mængder sætter sig Spor ved Fald. Fyrpersonalet kender en Del af disse Fugle, og kan give Oplysning om Iagttagelsen, men enhver Mængdeangivelse mangler. Det vilde være ideelt, om man kunde have Ornithologer paa Post paa de Fyr, der viser de store Fald i Træktiden, men det er en Opgave, som det er umuligt at løse, for selv ved de Fyr, hvor der sker størst Fald, kan man vente i Uger, inden der en Nat sker Fald.

Det er med andre Ord ikke komplette Oplysninger, man kommer i Besiddelse af gennem Fyrfaldene; der er store Huller i Materialet, men det er en Trøst, at man næppe nogen Steder kan skaffe sig helt komplette Oplysninger om Fuglenes Træk. Selv den mest kyndige Feltornitholog kan kun skaffe sig et flygtigt Begreb om Smaafuglenes Træk, langt de fleste undgaar Iagttagelse. Det er klart, at ved Bearbejdelsen af Fyrberetningernes Oplysninger, maa man gaa frem med nogen Forsigtighed, fordi Materialet kan give Anledning til Fejlslutninger. Det er med andre Ord ikke nogen skarp Projektør, som man ved Hjælp af Fyrets Straaler sender op i den mørke Nattehimmel til Belysning af det Træk, som glider forbi, men

jeg vil snarere sige, at det er et lille Glimt fra en Lommelampe, men ogsaa den kan jo skaffe nogen Oplysning.

Hvert Aars Træk har sit Særpræg, som delvis er betinget af Vejret; der er i Virkeligheden 3 Forhold, som har Indflydelse paa Fuglenes Træk. For det første Klimaet, som betinger Tidspunkterne for de 2 store, aarlige, periodiske Vandringer, Foraarsstrækket og Efteraarsstrækket, og for det andet Vejret, som har Indflydelse paa, hvorledes det enkelte Aars Træk foregaar. Er Vejret det bedst mulige, saaledes at alle Betingelser er Fugle gunstige, gaar Trækket glat uden Standsninger og Ophobninger, og under saadanne Forhold kan hverken Feltornithologen eller Fyrene give mange Oplysninger om Trækets Forløb. Er Vejret derimod mindre gunstigt for Fugletrækket, d. v. s., at der forekommer Perioder med Storm, Regn eller Nætter med ringe Sigtbarhed, altsaa Dis eller Taage, sker der en Standsning i Trækket, saaledes at der forekommer en Ophobning af Fugle, og naar Vejret bedres, saaledes at Trækket igen kommer i Gang, er Mængden af de trækkende Fugle forøget, saaledes at man har let ved at iagttage Trækket.

Der er imidlertid endnu et Forhold, som har Indflydelse paa Fugletrækket, og det er Antallet af de trækkende Fugle, for det veksler nemlig ogsaa. Selvom Antallet af de fleste af vore Fuglearter maaske ikke er underkastet store Variationer fra Aar til Aar, saa kan man dog ogsaa for Fuglenes Vedkommende tale om fede og magre Aar, der staar i Forhold til de Vejrforhold, der har været fremherskende i Yngletiden. Kolde og fugtige Forsomre kan forhale Rugningens Begyndelse og kan være Aarsag til, at der opstaar Mangel paa Føde, f. Eks. Insekter, saaledes at Ungerne gaar til Grunde, og bevirke, at Fugle, der ruger 1 Gang, slet ikke faar Unger paa Vingerne, medens de Arter, der udruger 2 Kuld, maaske kun faar det ene udrugget. Omvendt kan ovenud gunstige Yngleforhold forårsage, at usædvanlig mange Unger kommer paa Vingerne. Det er klart, at disse Forhold i Yngletiden ogsaa bidrager til, at hvert Aars Fugletræk har sit specielle Særpræg, idet Forholdene i Yngletiden selvfølgelig influerer paa Antallet af trækkende Ungfugle.

De fyrfaldne Fugle fordeler sig paa omkring 40—50 af vore Fyr, men der er stor Forskel paa de Mængder, der falder

ved de respektive Fyr, idet Fuglefaldene er stærkest ved de afsides beliggende og stærkt lysende Fyr. Fyrets afsides Beliggenhed spiller en stor Rolle for den Tiltrækning, dets Straaler udøver paa de trækkende Fugle, og det spiller ligeledes en Rolle, hvad Farve Lys Fyret har, idet f. Eks. rødt Lys ikke er saa skæbnsvangert for Fuglene; jeg tror, man kan sige, at jo flere Lyskilder, der er i Omegnen af Fyret, des mindre er Fuglefaldet ved Fyret. Som Eksempel herpaa kan jeg anføre, at der kun sker faa Fald ved Middelgrunden — som er et af vore stærke Fyr — og ved Drogden, og Grunden er sikkert, at Lysene fra de 2 Storbyer København og Malmø svækker Fyrets Tiltrækning overfor Fuglene. Der sker flest Fald ved Fyrskibene i Farvandet udfør Esbjerg, altsaa Graadyb, Vyl og Horns Rev samt ved Fyrene i det sydlige Kattegat, især Anholt og Hesselø. Langs Vestkysten er Faldene mindre, og her er det navnlig ved Blaavands Huk og Lyngvig, at Faldene finder Sted. Tidligere var Hanstholm et af de Fyr, der viste stærkest Fald, men for nogle Aar siden har „Foreningen til Dyrenes Beskyttelse“ ladet Projektører opstille, som belyser Fyrtaarnet om Natten, og det er paa denne Maade lykkedes at undgaa de store Fuglefald. For øvrigt synes Faldene ved Fyrene i denne Del af Landet, altsaa Bovbjerg, Lodbjerg, Hantsholm og Rubjerg Knude, ikke at være saa hyppige som ved Esbjerg og i det sydl. Kattegat, men til Gengæld er Faldene ofte større i de enkelte Træknætter. I det nordlige Kattegat viser baade Skagen og Østre Flak betydelige Fald, ligesom Læsø Fyrene kan have ret store Fald. Det sydlige Danmark har et stort Antal Fyr, men det er kun faa af dem, som viser betydeligt Fuglefald, og det er da navnlig Stevns, Kjels Nor, Dueodde og Gedser Rev, men Faldene her er sjældent saa store som i Landets andre Egne, og det skyldes sikkert, at der ved Kysterne i det sydlige Danmark ligger en Del Byer, og at Fyrenes Antal er forholdsvis større, saaledes at det enkelte Fyr ikke i den Grad tiltrækker Fuglene, som de afsides Fyr i andre Egne af Landet.

Det er vanskeligt gennem den ornithologiske Litteratur at finde Oplysninger til Støtte for det Materiale, som kan samles gennem Fyrberetningerne. KJÆRBØLLING opholdt sig Foraaret 1850 paa Læsø og iagttog i Dagene fra 19.—24. Maj et stærkt

Træk af Smaasangere, der aabenbart var standset af køligt Vejr. Gennem HALFDAN LANGE's Bog om Fuglelivet i Ribe og gennem P. SKOVGAARD's Iagttagelser fra Esbjergegnen faar man Indtryk af, at der gaar et stærkt Træk over denne Egn af Landet. Efter min Mening kender vi alligevel endnu alt for lidt til det Fugletræk, der gaar over Landet, og jeg vilde ønske, at Medlemmer af Foreningen vilde paatage sig en Undersøgelse af det Fugletræk, som gaar over vore Kattegatøer og skaffe os yderligere Oplysninger om Trækket langs Jyllands Vestkyst og i Esbjergegnen. Derved vilde man kunde faa afgjort, om Trækket i disse Egne virkelig er saa stærkt som Fyrfaldene viser.

Selv ser jeg saaledes paa det, at Fuglene benytter Danmark som en Bro paa Vejen mod Sydvest, og passerer Landet i en meget bred Front. Selvfølgelig kan man flere Steder bemærke Koncentrationer i Trækket; f. Eks. har Landfugle jo en Tendens til at søge at holde Land under sig saa længe som muligt, ligesom Kystlinierne uden Tvivl er dem til Hjælp ved Orienteringen, og det er derfor, at man f. Eks. langs Sjællands Nordkyst og paa Amager undertiden kan have Lejlighed til at iagttage et temmelig koncentreret Træk.

Jeg kommer nu ind paa det Emne, der maaske er vanskeligst af alle de Spørgsmaal, der knytter sig til Fuglenes Træk, nemlig hvilke Vejrforhold, der har Indflydelse paa Fuglenes Træk. Der har i mange Aar staaet en kraftig Diskussion om disse Spørgsmaal i den ornithologiske Litteratur, men desværre er man endnu ikke kommet til nogen Enighed. Der er mange forskellige Faktorer at tage Hensyn til, naar man taler om hvilke meteorologiske Forhold, der kan have Indflydelse paa Trækket, nemlig Barometerstand, Vindforhold, Luftens Fugtighed, Skydække, Nedbør og Temperatur. Mange Ornithologer har arbejdet med at undersøge disse Faktoreres Indflydelse paa Fugletrækket, men man kan sige, at der har omtrent været lige saa mange forskellige Opfattelser, som der har været Ornithologer, som har beskæftiget sig med Spørgsmaalene, og de Resultater af Undersøgelser, som er blevet fremlagt, har vist sig modstridende, og det har været vanskeligt at finde Overensstemmelser. Hvad der i høj Grad vanskeliggør Undersøgelserne over Vejrets Indflydelse er det Forhold, at det ikke

alene er Vejrforholdene i Iagttagelsesomraadet, der maa tages i Betragtning, men ogsaa i det Omraade, som Fuglene lige er fløjet igennem. Under Diskussionen om de meteorologiske Forholds Indflydelse paa Fuglenes Træk har der som sagt vist sig mange Modsætninger, og det er ikke udelukket, at Modsætningerne til en vis Grad skyldes, at de forskellige Fuglearter reagerer forskelligt overfor Vejrets Indflydelse; muligvis ligger Forskellen i Træk over Land eller over Vand.

Fuglefaldet finder Sted ved svage Vindstyrker, som Regel 2,3 og 4 efter Beauforts Skala, og det er netop de Vindstyrker, som er de mest fremherskende. Det er nærmest Undtagelser, at der kan ske Fald ved Vindstyrkerne 6 og 7, men selv en saa lille Fugl som Lærken er nogle Gange faldet ved Vindstyrke 10, hvad der svarer til „haard Storm“, og disse Fald er forbausende, da Fuglene maa formodes at være ganske prisgivne i en saadan Vindstyrke. Der sker kun faa Fald i Vindstille, men det er jo ogsaa en „Vindstyrke“, som ret sjældent lader sig notere i vort vindomsuste Land.

Endelig er der en Ting til, som jeg gerne vil omtale, og det er Tidspunktet for Faldene i Nattens Løb. Ved en Gennemgang af Fyrberetningerne viser det sig, at en Del af Fyrene opgiver Tidspunktet for Fuglefaldet eller for Fuglenes Tilstedeværelse ved Fyret. Det viser sig, at trækkende Fugle kan indfinde sig ved Fyret straks efter, at Lanternen er blevet tændt om Aftenen, og der kan vedblivende være Fugle ved et Fyr hele Natten. Imidlertid er det oftest efter Midnat, at de store Fuglemængder kommer til Fyrene, og det ligger i, at det er mørkest paa denne Tid af Natten, og samtidig finder der i Timerne efter Midnat ofte en Temperatursænkning Sted, altsaa en Afkøling af Luften, som kan give Anledning til Dannelse af Taage og Dis, saaledes at den nedsatte Sigtbarhed trækker Fugleskarerne mod Fyrene. — Det er kendt, at man om Dagen især iagttager Fugletræk fra lidt før Solopgang til henimod Middag, mens det er forholdsvis sjældent, at man om Eftermiddagen kan iagttage trækkende Fugle. Det er vanskeligt paa Grundlag af Fyrberetningerne at danne sig et Skøn over, om det natlige Fugletræk paa samme Maade koncentrerer sig i nogle bestemte Timer.

Jeg har nu søgt at skildre det mærkelige Fænomen, som

Fuglefaldet ved Fyrene er, og man vil forstaa, at det er under ganske specielle Vejrforhold, at Faldene finder Sted. Der kan ske Fald i Nætter med klart Vejr, men det er Undtagelser. Det er i de mørke, disede, regnfulde Nætter, at Fuglene drages mod Fyrene; Grunden hertil er uden Tvivl, at Fuglene i saadanne Nætter ikke længere er i Stand til at orientere sig paa Grund af den nedsatte Sigtbarhed. I de Nætter, hvor der kommer de største Fuglemængder til Fyrene, er Forholdene sikkert saa ugunstige, at Fuglene er nødt til at afbryde Trækket, og de søger derfor i Panik mod Fyrenes lysende Straaler. Hvor der ikke er Fyr, der tiltrækker Fuglene, afbrydes Trækket ved, at Fuglene søger ned paa Jorden, eller de forflyver sig paa den ene eller den anden Maade. Dersom Landfugle overraskes af stærk Taage, Regn eller Storm under deres Træk over aabent Vand, gaar de naturligvis til Grunde, dersom der ikke i Nærheden er Øer, hvor de kan raste.

Man vil maaske indvende, at det Materiale, som Fyrfaldene afgiver, ikke kan tjene til Bedømmelse af et normalt Fugletræk, fordi det er betinget af specielle Forhold. Hertil vil jeg sige, at det er meget vanskeligt at definere Begrebet „et normalt Fugletræk“, fordi saa mange Forhold, som man ikke kan bedømme, hvert Aar præger Fugletrækket, og bidrager til at give hvert Aars Fugletræk et Særpræg. Det er ugunstige meteorologiske Forhold, som tvinger Fuglene ind mod Fyrene, men til Trods herfor kan man godt benytte Fyrfaldene til en Bedømmelse af Fugletrækket, fordi Trækket baade om Dagen og om Natten paavirkes af nøjagtig de samme Forhold. Under ugunstige Forhold gaar Trækket om Dagen i Staa. Fuglene afbryder Trækket, og Smaafuglene søger Ly i Buskads og Krat og undgaar i daarligt Vejr ofte Iagttagelse, fordi de ikke siger noget. Om Natten faar man derimod Kendskab til Trækket, naar Forholdene bliver saa ugunstige, at Orienteringen svigter, og Fuglene tiltrækkes af Fyrene. Det er Hemmeligheden ved Fyrfaldene.

De fyrfaldne Fugle skaffer os et Materiale, som i hvert Fald kan tjene til at vise en Tendens i Trækket, og det er ikke muligt ad anden Vej at skaffe sig tilsvarende Oplysninger om det natlige Fugletræk. Det er klart at Ringmærkninger giver et endnu mere sikkert Materiale at arbejde med, men desværre

er det saa faa Procent af de ringmærkede Fugle, der bliver tilbagemeldt, og det er derfor nødvendigt at supplere de Oplysninger som Ringmærkningerne giver.

Kendskaben til Fuglenes Træk og til de Problemer, der knytter sig hertil er endnu saa ringe, at selv et nok saa beskedent Bidrag kan have sin Berettigelse, og det er ud fra dette Synspunkt, at jeg har fremsat disse Betragtninger.

Litteratur.

- A. FLØJSTRUP: Foregaar vore Svalers aarlige Vandringer om Dagen eller om Natten. D. O. F. T. XX.
- P. HAMMER: Om Fald af Bogfinken ved danske Fyr og Fyrskibe. D. O. F. T. XXII.
- M. EWALD HANSEN: Folkeliv ved Hanstholm Fyr en Fuglenat. D. O. F. T. IV.
- R. HØRRING: Fuglene ved de danske Fyr. 29de—56de Aarsberetning om danske Fugle. (Vidensk. Meddel. fra Dansk Naturh. Foren. i Kbhvn.)
- HALFDAN LANGE: Fugleliv i Ribes Omegn. (1919.)
- N. KJÆRBØLLING: Danmarks Fugle. (1852.)
- FINN SALOMONSEN: Fugletrækket over Danmark. (1938.)
- S. M. SAXTORPH: Studier over Fuglefald ved de danske Fyr og Fyrskibe. D. O. F. T. XII.
- JACOB SCHENK: Fette und magere Jahre in der Vogelwelt. Verhandlung des VI. Internationalen Ornithologen-Kongresses. Kopenhagen 1926.
- P. SKOVGAARD: Fuglelivet i Esbjerg Omegn 1914—1915. D. O. F. T. IX.
- HERLUF WINGE: Fuglene ved de danske Fyr. 6te—28de Aarsberetning om danske Fugle. (Vidensk. Medd. fra Dansk Naturh. Foren. i Kbhvn.) — Danmarks Pattedyr og Fugle. („Danmarks Natur“, i Frem.)

ANMELDELSER

ALWIN PEDERSEN: Et Naturens Reservat. (Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag 1940). Pris Kr. 8,25. — — En smuk Publikation, i hvilken slaas til Lyd for Oprettelsen af et Dyreservat i Nordøstgrønland. Det er en kendt Sag, at den højarktiske Dyreverden er i stærk Tilbagegang, tildels p. Gr. af Rovdrift, og at Arter som Moskusoksen endog ser ud til at gaa deres Udslettelse i Møde. Til Forhindring af denne Kalamitet skulde Reservatet oprettes. Forfatteren kæmper klogt for sit Standpunkt, sammenligner med Forholdene paa Steder i andre Lande, hvor Reservater allerede er oprettet og maner truende Gejrfuglen og andre henfarne Aander frem. — Der er vist Grund til at være ængstelig for Moskusoksens Fremtid, og det virker derfor forstemmende at høre, hvor uforstaaende den danske Stat staar overfor Fredningen. Det er jo besynderligt, at en saa enkel Sag, der heller ikke økonomisk vil faa videre Konsekvenser, kan møde saa store Vanskeligheder, og det er fortrædeligt, at de Sagkyndiges Opraab Gang paa Gang overhøres. Politisk set vil dette Skrift heller ikke være af nogen Virkning, saa lidt som det fornyligt